

10.1.2023

GTK/902/00.17/2022

Geologian tutkimuskeskus
Mineraalitalouden ratkaisut

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ KAIVOSMINERAALIVEROA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Geologian tutkimuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi.

Arvon perusteella verotettavat kaivosmineraalit

Esityksen liitteessä luetellaan arvon perusteella verotettavat kaivosmineraalit, ja kaikki muut kaivosmineraalit verotettaisiin louhitun malmin tonnimäärän perusteella. Liitteessä lueteltavat kaivosmineraalit ovat hopea, koboltti, kromi, kulta, kupari, litium, nikkeli, palladium, platina ja sinkki. Liitteessä on tarkoitettu lueteltavan sellaiset metallimalmit, joita Suomen kallioperästä louhitaan tai, kuten litium, lähivuosina aletaan louhia. Geologian tutkimuskeskus haluaa tuoda esille, että liitteen metalleja esiintyy hyvin monissa erilaisissa mineraaleissa, joista jotkut ovat rikastettavissa ja toiset taas eivät. Esimerkiksi maapallolla nikkeliä esiintyy yli sadassa erilaisessa mineraalissa.

Liitteessä luetelluista kaivosmineraaleista kuitenkin puuttuu lyijy, jota on vuodesta 2019 lähtien louhittu tuotantoon. Koska lyijy kuitenkin on kaivoslaissa tarkoitettu kaivosmineraali, lyijyn puuttuminen liitteestä ilmeisesti tarkoittaisi, että lyijymalmi verotettaisiin louhitun malmin tonnimäärän perusteella. Koska lyijy on metalli, tulisi se lisätä liitteeseen ja veron tulisi määräytyä arvon perusteella. Liitteessä ei ole myöskään uraania, joka on kaivoslaissa lueteltu kaivosmineraali ja jonka talteenottoa Suomessa suunnitellaan aloitettavan vuonna 2024.

Geologian tutkimuskeskuksen mielestä esityksestä olisi hyvä käydä ilmi se menettely, jonka perusteella liitteeseen voidaan lisätä kaivosmineraaleja, sillä Suomessa on myös sellaisia kaivosprojekteja tai pitkälle edenneitä malminetsintäprojekteja, joissa rauta, harvinaiset maametallit, niobium, zirkonium, titaani ja vanadiini ovat mahdollisesti

hyödynnettäviä metalleja. Harvinaisia maametalleja lukuun ottamatta kaikki nämä ovat yksiselitteisesti kaivoslaissa tarkoitettuja kaivosmineraaleja ja siten kaivosmineraalilain soveltamisalan piirissä heti kaivosmineraalilain tultua voimaan. Jos näitä kaivosmineraaleja ei luetella liitteessä, niihin jouduttaisiin soveltamaan louhitun malmin tonnimäärään perustuvaa verotusta, vaikka lain tarkoitus olisi verottaa niitä arvon mukaan.

Liitteessä lueteltavien mutta hyödyntämättä jäävien kaivosmineraalin verottaminen

Esityksessä todetaan, ettei rikastushiekan uudelleenhyödyntäminen synnyttäisi kaivosmineraaliveron suorittamisvelvollisuutta, koska rikastushiekkaan sisältyvä kaivosmineraali olisi jo kertaalleen verotettu. Tämä ilmeisesti tarkoittaisi sitä, että kaikkien liitteessä lueteltavien kaivosmineraalien päätyminen rikastusprosessiin synnyttäisi niiden osalta kaivosmineraaliveron suorittamisvelvollisuuden, vaikka jotain niistä pystyttäisi hyödyntämään vain vähäisessä määrin tai ei ollenkaan. Tällaisissa tapauksissa veron määrä voi nousta kohtuuttomaksi, koska malmit ovat erilaiset ja niiden rikastettavuus vaihtelee. Nykyisellä edistyneellä rikastusteknologialla ei pystytä välttämättä ottamaan talteen liitteessä lueteltuja metalleja. Verotuksen tulisi kohdistua pääsääntöisesti rikasteesta hyödynnettäväksi tarkoitettujen alkuaineiden arvoon. Kaivosmineraalilaista tulisi käydä yksiselitteisesti ilmi, miten tällaisissa tilanteissa menetellään verotuksen suhteen.

Muiden kuin metallimalmikaivosten kaivosmineraaliveron määrä

Muiden kuin liitteessä lueteltujen kaivosmineraalien veron määrä tulisi aina ilmaista sellaisessa muodossa, josta käy yksiselitteisesti ilmi, että vero määräytyy louhittujen **malmitonnien** perusteella. Lakiehdotuksen 5 §:ssä asia esitetään muodossa (s 47): ”Muiden kuin liitteessä tarkoitettujen kaivosmineraalien vero on 0,20 euroa tonnilta.” Tätä voidaan pitää harhaanjohtavana, koska sen voi ymmärtää niin, että esimerkiksi louhitusta apatiittimalmista veroa maksettaisiin vain malmissa olevan apatiitin tonnimäärän perusteella eikä apatiittimalmin tonnimäärän perusteella. Näiden välillä on noin 10-kertainen ero. Lakitekstiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että johdonmukaisesti käytettäisiin aina termiä louhittu malmitonni (”....vero on 0,20 euroa louhitulta malmitonnilta.”)

Sanan ”maaperä” merkitys

Kaivosmineraaliverolakia esittelevässä tekstissä käytetään lukuisia kertoja sanaa ”maaperä” eri merkityksessä kuin mitä sanalla tarkoitetaan geologisessa merkityksessä. Kaivoslaissa sana ”maaperä” esiintyy geologisessa mielessä yksinomaan sen oikeassa

merkityksessä. Sanaa "maaperä" tulisi käyttää kaivosmineraaliverolain yhteydessä yksiselitteisesti siten, että sillä tarkoitettaisiin vain kallioperää peittävää irtomaakerrosta. Sanaa "maaperä" ei tulisi käyttää sellaisissa yhteyksissä, joissa todellisuudessa tarkoitetaan kallioperää. Kaivosmineraaleja ei louhita maaperästä, vaan kallioperästä. Silti esim. lakiluonnoksen 3 § sisältää tekstin "2) muiden kuin liitteessä tarkoitettujen kaivosmineraalien osalta sen ajankohdan perusteella, jona kaivosmineraali louhitaan maaperästä." Koska tällaista maaperästä louhimista ei tarkkaan ottaen lainkaan tapahdu, tekstiä voisi edelleen tulkita siten, että muiden kuin liitteessä lueteltujen mineraalien louhimisesta ei muodostu minkäänlaista veroa.

Maaperä ja kallioperä muodostavat yhdessä maankamaran. Jos jossain asiayhteydessä ei haluta tehdä eroa maaperän tai kallioperän välille, voidaan käyttää termiä maankamara.

Kaivosmineraaliverosta hyötyvien kuntien lukumäärä

Esityksen mukaan kaivoksia sijaitsisi 45 paikkakunnalla (s 8) tai kunnalla (s 18). Esitetty lukumäärä on liian suuri. Vuonna 2021 malmeja louhittiin 30 kunnan alueella, mikä käy ilmi Tukesin julkaisemasta taulukosta "Tilastoja vuoriteollisuudesta 2021". Kuntien lukumäärässä on pientä vuosittaista vaihtelua.

<https://tukes.fi/documents/5470659/6373016/Tilastotietoja+vuoriteollisuudesta+2021.pdf/69f56696-f742-4ed4-c0a0-95f153dfbeec/Tilastotietoja+vuoriteollisuudesta+2021.pdf?t=1648131561359>

Geologian tutkimuskeskus näkee haastavana sen, että arvon perusteella verotettavien kaivosmineraalien (liite s.49) vero määräytyy kaikesta rikastesyöttestä riippumatta siitä, onko kyseisen malmityyppin sisältämiä liitteen kaikkia kaivosmineraaleja mahdollista rikastaa ja jatkojalostaa nykyteknologialla. Verotuksen tulisi kohdistua pääsääntöisesti rikasteesta hyödynnettäväksi tarkoitettujen alkuaineiden arvoon.

Tämä lausunto on sähköisesti allekirjoitettu

Geologian tutkimuskeskus

Saku Vuori,
Johtaja, tiede ja innovaatiot

Olli Breilin,
Johtaja, operatiivinen toiminta

JAKELU:

Operatiivinen johto

GTK:n kirjaamo

Yksikön päällikkö Asko Käpyaho

Ryhmäpäällikkö Mika Posio

Erikoisasiantuntija Jussi Pokki

Erikoisasiantuntija Bo Långbacka

Erikoistutkija Kirsti Loukola-Ruskeeniemi

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 4 pages before this page
Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende